HØJBY nyt

Lokalnyheder for Højby-Lindvedområdet

Indlæg i Højby Nyt 2008 Nr. 6

Uddrag af en gymnastikpiges beskrivelse af sit ophold på gården "Nørrelund" i 1933-34 hos Laura og Mads Kristian Madsen

Af: Paul Georg Pedersen, formand for Højby Lokalhistoriske Arkiv.

Grethe Dam fortæller:
Mads Kristian Madsen ejer, (barnløs i 1. Ægteskab), 50 år, sognerådsformand, agtet og vellidt, lun, hjælpsom over for de gamle, som søgte ham i hans lille kontor på 1. sal, hvor de altid kunne få hjælp. Passede svinene og deltog i spidsbelastningerne på gården, ellers ikke.

Hans kone Laura, en del yngre, meget livlig, knalddygtig og hurtig, ret et sted at lære at rubbe sig, 6 børn, hvoraf de to ældste henholdsvis var på Egå Efterskole og Askov, mens jeg skiftevis var sammen med den anden, skiftevis hver 14. dag i hus og køkken + ledede al gymnastik i sognet. Det var for så vidt min adkomst til at komme i dette hjem, der gav mig en meget bred opbakning i mit arbejde med 1 pigehold, - meget dygtigt - og 2 børnehold, hvilket samtidigt gav mig nær tilknytning til langt de fleste hjem i Højby. Blandt mine gymnaster var bl.a. vores egen Gudrun 13 år og Estrid der naturligvis gik i Højby Friskole; desuden var der "stamherren" Aksel på 6 år og en lille Helga på 4 år. Disse 2 + høns og masser af syning og reparation (på el-symaskine i 1933) + nyt centralvarmekomfur i flot køkken, der ikke blev brugt + 117 andre ting varetoges af en 35-årig vendelbo Metty, der var noget tilbage men tro som guld.

Der var 3 karle i alderen fra 22 til 16, samt 2 ugifte fodermestre, den ene ca 40 år med alletiders gode arbejdsplads.

Hver dag, når det var godt vejr, dækkede vi på et langbord med langbænke om, på græsplænen lige uden for bryggersets sydlige halvdøre under et mægtigt æbletræ, der kunne give skygge til alle, der ønskede det. Jo man brugte i sandhed haverne. Selv om det var i de allerværdste kriseår 1933-34, mærkede man i modsætning til min hjemegn, Koldingegnen, såre lidt for ikke at sige slet ikke krisen; her må have været gl. velstand på langt de fleste gårde. Derfor beholdt man også de store fester, hvor "skafferen" der fik det hele til at glide, var et specielt fynsk fænomen; een af hans mange opgaver var at byde gæsterne ind, en anden at få det hele pyntet op via blomster også fra vi naboer, der desuden pyntede alletiders æresporte, som regel flere.

Gården havde en ualmindelig fin beliggenhed med bygningerne trukket temmelig meget tilbage fra sognevejen og haven eller haverne jævnt skrånende mod syd. En meget flot indkørsel med hække og rønnebær der halvvejs oppe drejede mod øst og førte lige ind på den store gårdsplads, delte haverne i køkkenhave mod vest + aftægtsvilla, prydhave lige for, og en masse dejlig læ af mirabeller, frugttræer, endda en lille lund uden for den daglige indkørsel mod øst; mange af frugttræerne og hyldebuskene stod i hønsegården, en del enkeltstående på græsplænen, der var meget stor og blev slået af anden-fodermester. Der var buskadser på plænen med læ, der var alle tiders store stenhøj bygget op i plænen med trin op og trin ned, en lille gang hist, en bænk her, og et væld af blomster hele sommeren, een af disse store historier, som man af og til ser ----altid håbløst groet sammen, men ikke hos Laura Madsen!! Den var fuldendt. Det samme var det lange staudebed nede ved vejen, kun skilt fra den af en lille hæk, så forbipasserende kunne se både bedet og hele haven som på en præsenterbakke. Også her var der en mængde sjældne stauder. Jeg ved ikke om der havde været en gartner med i spillet, men jeg tror det ikke; Laura havde sikkert fantasi nok til at klare anlægget af haven selv.
Det var hende - ikke Mads

Kristian, der var den drivende kraft i haven; dog er jeg bombesikker på, at begge har trukket på smilebåndet, da de i fællesskab anbragte en lille absolut kun 2-personers smal bænk midt inde i en lille lund med birke og stedsegrønne ting, og måske har de endda selv siddet der af og til og "sværmet lidt". Der var ligesom ikke rigtig brug for den i vores unge flok den sommer, men den var sat, så den eventuelt også kunne bruges af andre unge, der kom forbi.
Gården var trods sine 14 daglige mennesker altid selvforsynende både med kød, øl, grøntsager og frugt. Jordbær fik vi ret ofte trods de store portioner. Hvad der ikke kunne være i køkkenhaven, dyrkedes i marken og bragtes med hjem, når karlene alligevel var derude. Kål, rødbeder, selleri, gullerødder, kartofler m.m. opbevaredes på vanlig vis, rosenkål, grønkål og porre blev "slået ned" i urtehaven. Hele sommerens nye ting kom tidligt op på sydskråningen, og vi fik altid lov til alle at få nye kartofler, de første ærter og gullerødder, radisser m.m. så tidligt, det var muligt.
Ikke mindst lørdag eftermiddag; når vi to unge piger skulle sætte blomster i vand til søndag, måtte vi gerne se os godt for og fik ros når vi havde lavet noget pænt, og det var let, for vi havde alt i retning af vaser i alle dessiner og skåle i massevis samt afskæringsblomster i rækker i køkkenhaven. Den sommer faldt vi nu tiest for stenhøjsblomsterne i store lave skåle; det så fantastisk godt ud.
Apropos: Blomstervaser! Det minder mig om, at jeg allerede da jeg havde været der seks uger, blev ladt alene på valen på den huslige front med 5 sultne karle og 2 skolepiger i samfulde 8 dage. Sådan et ansvar havde jeg aldrig haft hjemme; det gjorde så godt at blive mødt med sådan en tillid, at da familien dukkede op igen, var både hus og have som "blæst", og der var buketter inde alle vegne, om det så var i soveværelset. Det eneste, der var kikset, var pandekagerne, hvor kærnemælken havde været så god, at jeg ikke kunne vende dem.

Det var som nævnt mest vi "piger", der passede haven, men Mads Kristian elskede den, som han elskede hele gården og sit virke der. Hvad var da mere naturligt, end at han også skulle slutte sit virke der? Da han døde midt om sommeren i 1948, blev hans kiste på begravelsesdagen anbragt midt på den store plæne under et væld af blomster ikke blot store og flotte kranse, som der med hans udadvendte arbejde naturligvis var en mængde af, men mere rørende var alle de små selvbundne buketter fra alle de ældre, som han altid havde været en utrættelig hjælper for.
Jeg tror, det er den største og kønneste begravelse, jeg nogensinde har været med til, og der var så mange, der ønskede at bære ham til graven, at vogn slet ikke kom på tale, hvorimod naboerne næsten havde ribbet haverne for at strø ikke blot grønt, men også blomster på hans sidste færd.

Aftægtsvillaen, som den må kaldes, var ikke beboet af ældre slægtninge, mens jeg var der, men lejet ud til en pastor Emeritus og hans datter, men også her var der tænkt på både en prydhave og en mindre køkkenhave, og igen med den pragtfulde sydskrænt tog både hus og have sig bedre ud, end noget andet aftægtshus, jeg har set. Liggende vest for indkørselen hørte det både med og ikke med!! Hermed mener jeg, at det lå så langt fra stuehuset, at enhver kunne leve sit eget liv, om man helst ville det.

Den 21-årige gymnastikpige, har ligeledes beskrevet Karen og Peder Hansens sølvbryllup på "Vestergård" den 4. juli 1933 samt anlæggelsen af Den Gamle Have i Allerup samme år.